

هویت

منظور از هویت چیست؟

فعالیت

۱- داوطلبانه جلوی کلاس بایستید و خودتان را با صفات و ویژگی‌هایی که دارید معرفی کنید. شما می‌توانید مشخصات شناسنامه‌ای و خانوادگی، ویژگی‌های ظاهری، خصوصیات اخلاقی، سلیقه‌ها و علایق و مانند آنها را بیان کنید.

افراد در موقعیت‌های گوناگون با پرسش از «کیستی» یا «هویت» خود مواجه می‌شوند. برای مثال، وقتی به جایی تلفن می‌کنند، در یک مؤسسه آموزشی یا ورزشی ثبت نام می‌کنند، برای استخدام شدن به مؤسسه‌ای می‌روند یا در مراسم خواستگاری از آنها خواسته می‌شود به این پرسش پاسخ دهند. آنها نیز با توجه به شرایط و موقعیت، برخی ویژگی‌های خود را بیان می‌کنند.

موضوع هویت در واقع همان پاسخ به پرسش «کیستی» است.

هویت عبارت است از احساس و آگاهی و شناخت از خود (آگاهی انسان از وجود و شخصیت و ویژگی‌های خود، از جمله تفاوت‌های انسان با سایر موجودات زنده است و خداوند این امتیاز را به انسان عطا کرده است). از لحاظ هویت چه تفاوتی بین انسان و سایر موجودات زنده است؟

ابعاد فردی و اجتماعی هویت

اکنون که فعالیت شماره ۱ را انجام دادید، آیا می‌توانید ویژگی‌های خود را دسته‌بندی کنید؟

برای مثال، ممکن است گفته باشید: من ۱۵ سال دارم و فردی بلندقد، گندمگون و با چشمان قهوه‌ای هستم، در تیم والیبال مسجد محلّه‌مان عضو هستم و به‌عنوان حافظ محیط‌زیست فعالیت‌هایی در این زمینه انجام می‌دهم.

در اینجا شما به برخی از ویژگی‌های فردی و اجتماعی خود اشاره کرده‌اید. پس ما

دارای هویت فردی و هویت اجتماعی هستیم.

ابعاد هویت را نام ببرید؟

هویت فردی شامل چند بخش است ؟

هویت فردی: هویت فردی شامل ویژگی‌های جسمانی و ویژگی‌های روانی است.

(ویژگی‌هایی مانند جنسیت، قد، وزن، سن و گروه خونی **هویت جسمانی** را تشکیل می‌دهند. این ویژگی‌ها مربوط به بدن و خلقت

خدادادی ما هستند.)

با ذکر مثال بگویید هویت اخلاقی و روانی مربوط به چیست ؟

(ویژگی‌های اخلاقی و روانی همان ویژگی‌های **غیر جسمانی** هستند؛ مانند تصور بودن، زودرنج بودن، داشتن پشتکار و اراده،

امیدوار بودن، لجوج بودن و به هنر علاقه داشتن.)

ویژگی‌های جسمانی افراد بر خصوصیات روانی آنها چه تاثیری دارد ؟

● (ویژگی‌های **جسمانی** افراد بر خصوصیات روانی آنها اثر می‌گذارد. برای مثال، بیماری‌ها یا اختلالات جسمی تأثیرات نامطلوبی

بر سلامتی روانی انسان دارند. حتماً در درس علوم خوانده‌اید که مثلاً ترشح زیاد یا کم برخی غده‌ها در بدن، مانند تیروئید، بر خلق و خوی

افراد تأثیر می‌گذارد.)

ویژگی‌های اخلاقی و روانی چه تاثیری بر انسان می‌گذارد ؟

● از سوی دیگر (ویژگی‌های اخلاقی و روانی) نیز می‌توانند بر جسم ما تأثیر بگذارند. برای مثال، افراد خوش‌بین و امیدوار و

بر تلاش نسبت به آدم‌های بدبین و منفی‌باف یا تنبل، سلامت جسمانی بیشتری دارند.)

هویت اجتماعی چگونه بدست می‌آید مثال بزنید ؟

هویت اجتماعی (افراد با عضویت در گروه‌های مختلف)

اجتماعی و آشناسدن با ارزش‌ها و عقاید جامعه، هویت اجتماعی

خویش را به دست می‌آورند.

ما با عضویت در خانواده، فرزند به حساب می‌آییم، با عضویت

در مدرسه دانش‌آموز هستیم و عضویت در جامعه ایران، ایرانی

محسوب می‌شویم / به عبارت دیگر، هویت اجتماعی ما از طریق ارتباط

با جامعه و نقشی که در هر گروه بر عهده می‌گیریم شکل می‌گیرد.

فعالیت

۲- در درس‌های قبل، با موضوع مهاجرت آشنا شدید. به نظر شما مهاجرت از جامعه‌ای به جامعه دیگر، در تغییر هویت اجتماعی افراد چه تأثیری می‌تواند داشته باشد؟

آیا ویژگی‌های هویتی ما تغییر می‌کنند؟

برخی از ویژگی‌های هویتی تغییر نمی‌کنند و همیشه ثابت‌اند؛ برای مثال، ما نمی‌توانیم سن و تاریخ تولد یا مکان تولد خود را تغییر بدهیم اما برخی از ویژگی‌های هویتی همواره در حال تغییرند. برای مثال، یک فرد فقیر ممکن است به فردی پر درآمد، و یک فرد بی‌سواد به آدمی باسواد و تحصیل کرده مبدل شود یا فردی که چندان به اخلاق دینی پایبند نیست با تلاش و کوشش به فردی باتقوا تبدیل گردد. ما نسبت به ویژگی‌هایی که قابل تغییرند و می‌توانیم در انتخاب آنها نقش داشته باشیم، مسئول هستیم.

فعالیت

گفت و گو کنید

- ۳- چرا شناخت هویت خود و ویژگی‌های آن اهمیت دارد؟
- ۴- به نظر شما ما چه مسئولیتی نسبت به ویژگی‌های هویتی قابل تغییر و انتخاب شدنی خود داریم؟ چگونه می‌توانیم به بهترین شکل از عهده این مسئولیت برآیم؟

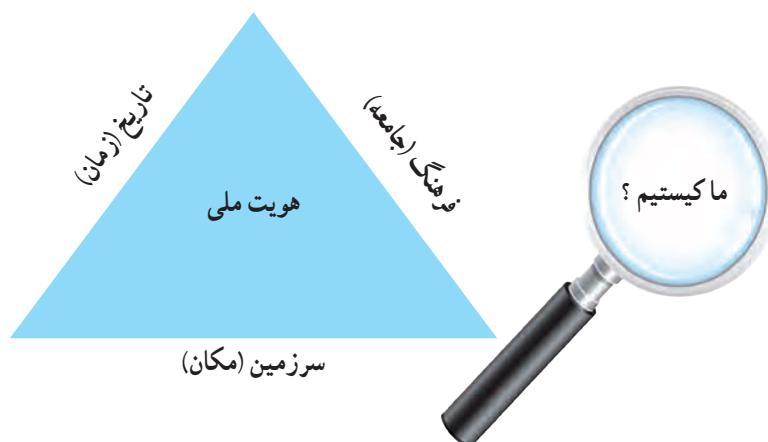
هویت ملی

یکی از مراتب هویت اجتماعی، **هویت ملی*** است که به یک ملت مربوط می‌شود. **ملت** جمعیتی است که در قلمرو یک سرزمین مشخص مستقر شده و دارای اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی، اقتصادی و آرمان‌های مشترک است. **فرهنگ**، **تاریخ (زمان)** و **سرزمین (مکان)** عمده‌ترین عناصر هویت یک ملت هستند.

عمده‌ترین عناصر هویت یک ملت را نام ببرید ؟

هویت ایرانی

اگر از ما بپرسند «کیستی؟»، ویژگی‌های فردی و اجتماعی خود را بیان می‌کنیم. حال اگر از هویت ملی ما سؤال کنند، مهم‌ترین ویژگی‌های مشترک جامعه ایرانی را که با آنها شناخته می‌شویم، برمی‌شماریم.

این ویژگی ها عبارت اند از :

چرا سرزمین از مهم ترین عناصر شکل دهنده هویت ملی است؟

۱- ما در سرزمین ایران زندگی می کنیم

سرزمین از مهم ترین عناصر شکل دهنده هویت ملی است.

برای مردمی که در یک سرزمین زندگی می کنند سرزمین یا وطن ارزشی متفاوت با سایر مکان ها دارد و احساس خاصی در آنها به وجود می آورد؛ به گونه ای که وظیفه خود می دانند از آن تا پای جان دفاع کنند.

مردم ایران از گذشته های دور در سرزمینی که فلات ایران نامیده می شود و ایران امروزی قسمت عمده آن است، ساکن شده اند و ملت ایران را شکل داده اند. در متون کهن ایران باستان، از سرزمین ما به «ایران شهر» و «ایران زمین» یاد شده است. براساس آثار تاریخی، برای مردمی که در سرزمین ایران زندگی می کرده اند، همواره حفظ مرزها و محدوده جغرافیایی اهمیت داشته و این موضوع را در آثار ادبی و هنری بسیاری نیز می توان یافت.

نست کونده زین قیاس نخل
دل ز تن به بود، یقین باشد
«نظامی گنجوی»

همه عالم تن است و ایران دل
چون که ایران دل زمین باشد

۲- ما مسلمانیم

چرا دین از ارکان مهم هویت است. بیش از ۹۸ درصد مردم ایران مسلمان اند. فرهنگ مردم ما براساس دین اسلام است و عقاید و ارزش ها و حتی نظام سیاسی و قوانین امروز ما از دین اسلام نشئت می گیرد. زندگی ما ایرانیان با دین اسلام عجین شده است. دین اسلام همچنین موجب پیوند ما با جهان اسلام یعنی مسلمانانی است که در سایر نقاط جهان زندگی می کنند.

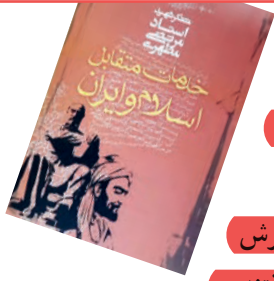
البته اقلیت های دینی زردشتی، مسیحی و کلیمی هم در کشور ما ضمن پیروی از دین خود، هویت و فرهنگ ایرانی را حفظ نموده و همواره از سرزمین ایران در برابر هجوم بیگانگان دفاع کرده اند.

اقلیت های دینی چگونه هویت و فرهنگ ایرانی خود را حفظ می نمایند ؟

۳- ما تاریخ کهن و میراث فرهنگی غنی داریم

پس از ورود اسلام به ایران، عقاید و ارزش های اسلامی چه تاثیری در فرهنگ ایرانیان پدید آورد؟

تاریخ و سرنوشت مشترک از دیگر عناصر مهم هویت ملی است. ایران جایگاه تمدن های ریشه دار تاریخی

بوده است و بیش از چند هزار سال قدمت دارد. پس از ورود اسلام به ایران، عقاید و ارزش های اسلامی سبب

دگرگونی بزرگی در فرهنگ ایرانیان شد. البته دسته ای از رسوم و آیین های ایرانیان مانند جشن نوروز که مغایرتی

با تعالیم اسلام نداشتند، برجامانند و با تأثیرپذیری از هویت دینی مسلمانان ادامه یافتند.

پذیرش اسلام، ایران را به جهان اسلام پیوند زد و ایرانیان با بهره گیری از تعالیم اسلام در شکوفایی و گسترش

تمدن اسلامی نقش مهمی ایفا کردند. به قول استاد شهید مرتضی مطهری، «ایرانیان از دین اسلام نیرو و حیات گرفتند و

هم نیرو و حیات خود را صرف خدمت به آن کردند.»

در دوره هایی از تاریخ که اقوام مهاجم خون مغول ها و تیموریان به ایران هجوم آوردند، ایرانیان توانستند آنها را تحت تأثیر فرهنگ

اسلامی و ایرانی خود قرار دهند.

۴- زبان مشترک ما فارسی است

عنصر مهم دیگری که در تکوین هویت ملی نقش دارد،

زبان و خط مشترک است که میراث فرهنگی با آن آموخته می شود

و انتقال می یابد. زبان فارسی ریشه در تمدن ایران باستان دارد اما

در دوران پس از اسلام نیز تداوم یافت و به عنوان زبان آموزشی و

اداری به کار رفت. دانشمندان و بزرگان دوره اسلامی صدها اثر

علمی و ادبی و هنری به این زبان پدید آورده اند؛ تا جایی که می توان

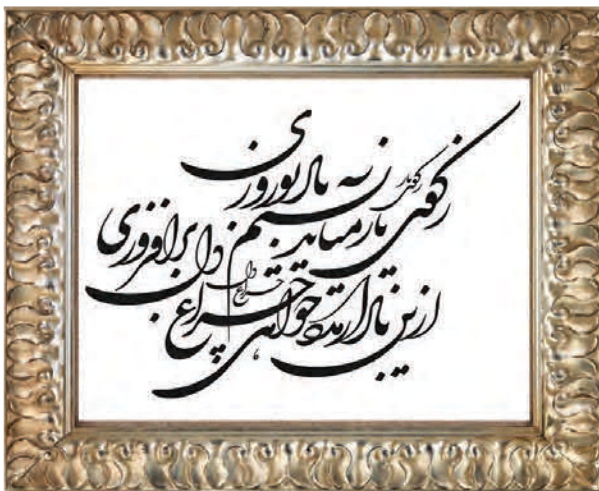
زبان فارسی را زبان دوم جهان اسلام دانست. زبان فارسی

همچنین همواره عامل وحدت اقوام ایرانی بوده است و آنها ضمن

استفاده از زبان محلی خود، ده ها اثر ادبی و علمی و فرهنگی به

زبان فارسی پدید آورده اند.

نقش زبان فارسی در هویت ملی چیست؟

۵- انقلاب اسلامی نمایانگر آرمان‌های والای جامعه ماست

امسال با مطالعه تاریخ معاصر ایران پی بردید که در دوست سال اخیر، کشور ما علاوه بر استبداد داخلی با سیاست‌های دولت‌های استعمارگر غربی (اروپا و آمریکا) روبه‌رو بوده است. در این مدت طولانی، مردم ایران با ظلم و ستم داخلی و خارجی به مبارزه پرداختند که سرانجام به انقلاب اسلامی منجر شد. **انقلاب اسلامی چه تاثیری بر هویت ملی ایرانی داشته است؟**

در این انقلاب، مردم ایران به جای دنباله‌روی از فرهنگ بیگانگان به فرهنگ و هویت اسلامی خود بازگشتند و با بهره‌گیری از ارزش‌های دینی خود، خواستار استقلال، آزادی و جامعه‌ای اسلامی شدند. امروزه آرمان‌های انقلاب اسلامی الهام‌بخش مسلمانان جهان قرار گرفته است.

فعالیت

- ۵- با نوشتن نامه به یک دوست فرضی خارجی یا طراحی یک پوستر، ویژگی‌های هویت ایرانی را به مردم کشورهای دیگر معرفی کنید.
- ۶- فکر می‌کنید که یک فرد باید دارای چه ویژگی‌هایی باشد تا هویتی انقلابی داشته باشد؟ می‌توانید به بیانات امام خمینی علیه السلام یا رهبر انقلاب مراجعه کنید و چند ویژگی را که ایشان برای «فرد انقلابی» بیان کرده‌اند، بیابید.

امت و هویت اسلامی در مورد امت اسلامی چه می‌دانید؟

یکی از اهداف پیامبر اسلام پس از بعثت چه بود؟

- امت اسلامی جمعیت بزرگی است که میان آنها با مرزهای جغرافیایی و سیاسی، فاصله نمی‌افتد.
- افراد یک امت، با انسجام، اتحاد، همدلی و همکاری، یک پیکره واحد را تشکیل می‌دهند. این پیکره واحد، هدف و ارزش‌های واحدی داشته و در تاریخ، مرنوشت و آینده یکدیگر، شریک هستند. یکی از اهداف پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله پس از بعثت تشکیل امت واحد اسلامی بود؛ امتی که باید با تلاش و مجاهدت دائمی، بر قدرت، پیشرفت و عظمت خود بیفزاید تا در عصر جدید، «تمدن نوین اسلامی» را برپا کنند.
- امت اسلامی در کشورهای مختلف باید در مواجهه با دشمن مشترکشان، یعنی استکبار جهانی، رقابت‌ها و اختلافات را کنار گذارد و با یکدیگر متحد باشند.

امت اسلامی در مواجهه با دشمن مشترک چه وظیفه ای دارند؟